

Wielkanoc – skarbnicą polskich obyczajów

Święta Wielkanocne mają bogatą i różnorodną tradycję - wiążą się z nimi liczne religijne i ludowe obrzędy, które wzajemnie się przeplatają i wspólnie funkcjonują od setek lat.

Zanim zaczął się Wielki Tydzień sprzątano w domu i obejściu, wietrzono pierzyny, robiono pranie, myto okna i garnki. Symbolizowało to pożegnanie zimy i chorób.

W Wielki Czwartek nie mogą dzwonić dzwony kościelne. Znanym w całej Polsce zwyczajem było chodzenie z klekotkami, klepaczkami, grzechotkami.

Wielki Piątek to dzień wielkiej zadumy, upamiętniający śmierć Chrystusa na krzyżu. Dawne zwyczaje mówią, w tym dniu o świcie lub wieczorem w Wielki Czwartek należy iść nad staw, jezioro, a najlepiej nad rzekę, by tam obmyć się w zimnej wodzie, która zapewniała wiosenne oczyszczenie i wzmocnienie.

W Wielką Sobotę na porannej mszy szło się poświęcić do kościoła *święconkę* – potrawy w ozdobionym koszyczku, w którym znaleźć się musiały: jajko, masło, chleb, kiełbasa, szynka, sól i chrzan. Do tradycyjnych, od dawien dawna praktykowanych obrzędów wielkosobotnich należy święcenie żywności: ognia i wody.

Niedziela Wielkanocna miała charakter uroczysty i poważny, spędzano ją przeważnie w domu w gronie najbliższej rodziny. O świcie wszyscy udawali się na Rezurekcję. Po powrocie zasiadano przy uroczystym śniadaniu przestrzegając zasady, że można jeść tylko święcone pokarmy.

Drugi dzień świąt nazywany jest również lanym poniedziałkiem lub śmigusem-dyngusem. Gdy był ciepły dzień, to dziewczęta oblewano całymi wiadrami. Gospodarze tego dnia wprowadzali konie do rzeki, żeby przez cały rok zdrowo się chowały.

W niektórych wsiach polewanie trwało nawet cały tydzień do Przewodniej Niedzieli, kiedy to dziewczęta za oblewanie wodą dziękowały chłopcom, obdarowując ich pisankami.

Nie ma Wielkanocy bez pisanek. Ale czy wiecie, że mają one różne nazwy w zależności od tego, jak zostały wykonane.

Drapanki

powstają przez drapanie ostrym narzędziem zewnętrznej barwionej powłoki jajka, technika ta spotykana jest głównie w Polsce i Austrii.

Kraszanki

(zwane też *malowankami* lub *byczkami*)

powstają przez gotowanie jajka w wywarze barwnym, dawniej uzyskiwanym wyłącznie ze składników naturalnych.

Używano roślin, które pozwalały na uzyskanie różnych kolorów:

brązowy : łupiny cebuli

czarny: kora dębu, olchy lub łupiny orzecha włoskiego

żółtożółty: kora młodej jabłoni lub kwiat nagietka

niebieski: płatki kwiaty bławatka

fioletowy: płatki kwiatu ciemnej malwy

zielony: pędy młodego żyta lub listki barwinka

różowy: sok z buraka

Pisanki

Powstają przez rysowanie (dawniej: *pisanie*)

na skorupce

gorącym roztopionym woskiem,

następnie zanurzenie jajka w barwniku.

Jako narzędzi do pisania

używano szpilek, igieł, kozików,

szydeł, słomek i drewniek.

Oklejanki

(*naklejanki*) są przyozdobione sitowiem, płatkami bzu skrawkami kolorowego, błyszczącego papieru, tkaniny, również nicią lub włóczką wełnianą.

Nalepianki

popularne zwłaszcza w dawnym województwie krakowskim i w okolicach Łowicza.

Powstaje przez ozdabianie skorupki jajka różnobarwnymi wycinankami z papieru.

